

Sport- en beweegnota

Voorwoord

Beste lezer,

In de gemeente Tubbergen vinden we het belangrijk dat alle inwoners mee kunnen doen op zijn of haar eigen manier. Sport is bij uitstek geschikt om mensen mee te laten doen in de samenleving, zichzelf uit te dagen en elkaar te ontmoeten. Iedere inwoner, ook voor wie deelnemen aan sport niet vanzelfsprekend is, moet daarom kunnen bewegen op een plek die bij diegene past. Het is daarmee ook één van de ambities waar wij de komende jaren naar streven. Dat doen we door in te zetten op inclusie en diversiteit. Met deze ambitie stimuleren we ook de verhoging van het aantal mensen die de beweegnorm halen. Daarmee streven we naar een zelfbewuste, gezonde en energieke gemeente.

Sport is belangrijk. Dat sport niet meer alleen bestaat voor de fysieke inspanning of de competities is tegenwoordig geen nieuws meer. In de huidige maatschappij komt er veel meer bij kijken, voor verenigingen, besturen en andere partijen. Diverse thema's staan de laatste jaren centraal. Denk aan de veranderende samenleving, waardoor diversiteit een veelbesproken onderwerp is geworden. Hoe gaan wij daar mee om? En hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan bewegen naar eigen vermogen? Ook de vitale leefomgeving komt steeds meer aan bod. Denk bijvoorbeeld aan de gezonde kantine of een rookvrij sportpark. Met de grote verenigingsdichtheid in onze gemeente ligt er al een stevig fundament waarmee we vanuit het belang van preventie samen nog gericht kunnen bijdragen aan de vitaliteit.

En hoe mooi zou het zijn als iedereen hiervan kan profiteren? Vanaf de allerkleinsten bij de handbal, de bewegegroepen bij het dorps huis tot aan de vereniging voor mensen met een beperking, ons doel is om iedereen de kans te geven om deel te nemen aan sport. Dit kan ook op een vrijblijvende manier, bijvoorbeeld in een speeltuin of een beweegpark. De laatste jaren zijn er verschillende, mooie initiatieven geweest, van een nieuwe wandelroute, tot aan het opzetten van Oldstars tennis. Allemaal nieuwe initiatieven die leiden tot nieuwe mogelijkheden en/of leden voor verenigingen. Maar we zijn er nog niet, er valt nog veel te doen om sporten voor iedereen toegankelijk te maken. Daarbij past ook het inzetten van nieuwe trends en ontwikkelingen, maar ook het versterken waar we al goed in zijn of wat we al succesvol doen.

Dit zijn de uitdagingen waar we de komende jaren mee aan de slag gaan, samen met de verenigingen en vrijwilligers. In deze sportnota vindt u een overzicht van de sportieve ambities voor de gemeente Tubbergen. Het geeft richting voor de komende jaren. Wat zijn onze prioriteiten als gemeente? Welke beslissingen worden genomen? Maar bovenal, hoe gaan we dit aanpakken? U leest het in deze sportnota waarbij het uitgangspunt is dat het ondersteunen van sport in de volle breedte zowel beleidsmatig als praktisch steviger wordt verankerd.

Met sportieve groet,
Hilde Berning-Everlo

H1 Tubbergen in beweging

Sporten en bewegen (hierna sport) verbindt. Sport biedt plezier, ontspanning en maakt de mens vitaler. Sport is er voor iedereen. In heel Nederland zijn miljoenen mensen betrokken bij sporten. Als actief sporter, als supporter, als vrijwilliger of als professional. Dat is in Tubbergen niet anders. De betrokkenheid bij en de passie ervoor maken van sport en bewegen een belangrijk, zo niet het belangrijkste sociale bindmiddel in de samenleving.

Ook in de gemeente Tubbergen zijn er waarschijnlijk geen andere plaatsen waar zo veel mensen elkaar ontmoeten als bij de sport. De grote vrijwillige inzet, op een aantal plekken aangevuld met professionals, maakt van de sportorganisaties goed en zelfstandig functionerende netwerken met een onschatbare maatschappelijke waarde. De grote maatschappelijke waarde van sport is ook terug te zien in de social return on investment (SROI) voor Tubbergen. De maatschappelijke opbrengsten van sport in de gemeente Tubbergen zijn namelijk 2,99 keer zo hoog als de kosten. Anders gezegd; elke geïnvesteerde euro levert een maatschappelijke opbrengst van €2,99 op¹. Deze maatschappelijke opbrengsten zijn

terug te vinden in drie hoofdgroepen: gezondheid (zowel fysiek als mentaal), arbeid (productiviteit, ziekteverzuim, blessures) en sociaal (ontmoeten, plezier, vaardigheden).

In navolging van de landelijke ontwikkelingen werd in 2019 in de gemeente Tubbergen het Lokaal Sportakkoord gelanceerd, welke in samenwerking met sportend en bewegend Tubbergen is opgesteld. De koppeling tussen de geformuleerde ambities uit het Lokale Sportakkoord en het gemeentelijk beleid wordt in deze nota gemaakt.

1.1 Trends en ontwikkelingen

De gemeente Tubbergen heeft een lange historie. Tussen 2003 en 2023 is de bevolking gegroeid van 20.262 naar 21.405 inwoners, maar de verwachting is dat in de toekomst hier een lichte daling in kan ontstaan. Het verwachte aantal inwoners in 2040 is 20.290. De veranderende bevolkingssamenstelling brengt verschillende ontwikkelingen met zich mee, waar ook gemeente Tubbergen voor uitdagingen staat².

1.1.1 Demografie

Eén van die uitdagingen is de vergrijzing van de inwoners. Hoewel het aantal verwachte inwoners in de toekomst niet stijgt voor de gemeente Tubbergen, blijft de groep ouderen groeien. In 2010 bestond de grootste groep inwoners uit de 40-59 jarigen. Inmiddels in 2023 zijn de 50-69 jarigen de grootste groep inwoners.

Naarmate de tijd verstrekt, wordt de vergrijzing zichtbaarder. Zorgwekkend voor nu zijn de (beweeg)cijfers die gepaard gaan met de groep ouderen. In 2020 komt naar voren dat 52% van de ouderen (ernstig) overgewicht heeft en slechts 31% voldoet aan de beweegrichtlijnen. De verwachting is dat met de vergrijzing ook de huidige sportdeelname onder deze groep gaat dalen in de toekomst. Hoewel de verwachtingen negatief lijken, is er een lichtpunt. De 55-plusser van de toekomst is een stuk vitaler dan de vorige generaties. Ze wandelen, fietsen en tuinieren bijvoorbeeld meer.

1.1.2 Veranderende voorkeur sportdeelname

Met de verandering van desamenstelling van inwoners vindt ook een verandering in sportdeelname en voorkeuren plaats. De verwachting is dat mensen tot 2030 evenveel blijven sporten, maar de manier waarop ze dat doen verandert sterk.

Georganiseerd sporten via clublidmaatschap krijgt concurrentie van flexibel sporten: men wil zelf bepalen waar, wanneer en met wie ze sporten. Dat is een uitdaging voor de meer traditioneel georganiseerde sportclubs en -accommodaties.

Er wordt meer als consument naar sport gekeken en mensen willen een 'totaalbeleving' als ze sporten. Sportevenementen zoals color- en mud-runs, dorpslopen, toertochten en marathons worden belangrijker. Ondanks het individualistisch karakter van deze evenementen, brengt het deelnemers toch weer samen. Niet alleen vraagt dit iets van verenigingen, clubs en accommodaties waarbij sport op de traditionele manier is ingericht, het vraagt ook een andere blik van de gemeente op hoe zij sport moet faciliteren. Dat betekent minder denken in sporthallen en -velden, maar vooral ook in een groene en beweegvriendelijke openbare ruimte.

1.1.3 Toekomstbestendigheid

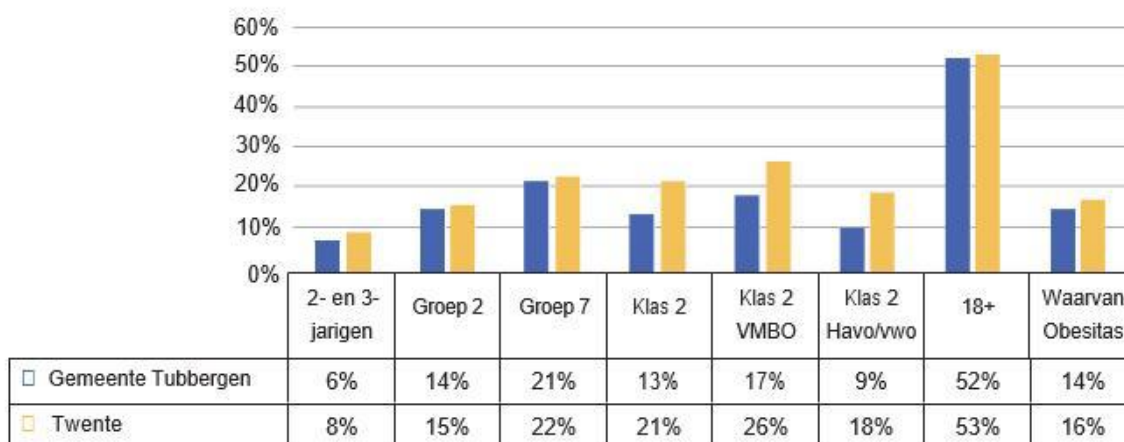
Door de combinatie van demografische ontwikkelingen en veranderende sportvoorkeuren staat de positie van sportverenigingen onder druk. Deze ontwikkelingen maken dat de traditionele sportverenigingen voor uitdagingen staan om toekomstbestendig te worden en te blijven. Doorgaans zorgen minder leden immers ook voor minder inkomsten, waardoor de exploitatie van verenigingen en hun accommodaties onder druk zal komen te staan. Leegstand en het afstoten van (delen van) accommodaties zijn daarin geen ondenkbaar scenario. Het aanboren van nieuwe doelgroepen, nieuw en/of gewijzigd sportaanbod én samenwerking met partijen binnen en buiten de sport, bieden kansen om hierop in te spelen en te komen tot vitale en toekomstbestendige sportverenigingen.

1.1.4 Inactieve leefstijl

Een andere ontwikkeling is de toenemende mate van inactiviteit. Dit is terug te zien in het beweeggedrag van jeugdigen. De jeugd heeft en bepaalt mede de toekomst. Hoewel in Tubbergen in 2021 ongeveer 74% van de jeugd lid is van een sportvereniging, voldoet slechts 43% van de kinderen van 4-12 jaar aan de beweegnorm (minstens één uur per dag bewegen). Voor jongeren van 12-18 jaar is dit slechts 18%. Ook bij jongeren vormt voldoende beweging dus een uitdaging: het populaire gamen, sociale media als tijdverdrijf en het minder buitenspelen, maken de jeugd minder lichamelijk actief dan vorige generaties. Ze zijn hierdoor ook motorisch minder vaardig én zwaarder, ook in de gemeente Tubbergen. Onderstaande grafiek laat zien dat er een stijgende lijn is in percentage overgewicht bij jeugdigen.

Overgewichtpercentages 2019 - 2020

Gemeente Tubbergen - Regio Twente

Afbeelding 1: Overgewichtpercentages bij jeugdigen³

1.1.5 Veilig sportklimaat

Een actuele en belangrijke ontwikkeling binnen de wereld van sport en bewegen is de toenemende aandacht voor een veilig sportklimaat. Niet voor niets is sociaal veilige sport één van de zes kernthema's in het Nationaal Sportakkoord. Het belangrijkste uitgangspunt van het deelakkoord is dat mensen op een veilige, eerlijke en zorgeloze manier met elkaar moeten kunnen sporten. Er is een brede maatschappelijke vraag om afwijkingen van de regels, waarden en normen in de sport tegen te gaan. Het gaat bijvoorbeeld over grensoverschrijdend gedrag, seksuele intimidatie, racisme en discriminatie. Door de veranderende samenleving wordt er meer gevraagd van vaardigheden en gedrag van ouders, kader en vrijwilligers. Een veel voorkomend antwoord op deze buitensporigheden is de komst van vertrouwenspersonen en vertrouwenscontactpersonen bij verenigingen en de aanvragen van de verklaring omtrent het gedrag (VOG).

1.1.6 Rol van de gemeente

Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat de rol van de gemeente verandert door de tijd heen. Voorheen was de rol van de gemeente vooral gefocust op het investeren en faciliteren in sport en bewegen, met als doel een (hogere) sportdeelname van inwoners. In de huidige maatschappij wordt sport niet langer als het doel gezien, maar meer als een instrument om ook andere beleidsdoelen te realiseren. Denk aan verhogen van het welzijn en verbeteren van de gezondheid i.c.m. het besparen op de kosten voor zorg, maar ook aan thema's als vitaliteit, leefbaarheid, integratie of sociale veerkracht. Sport wordt daarmee steeds meer gezien als een maatschappelijk goed dat deelname aan de samenleving stimuleert en onderlinge verbondenheid creëert. Een voor iedereen toegankelijk aanbod is daarbij van belang. Niet alleen fysiek, maar ook bijvoorbeeld financieel gelet op de inkomensuitdagingen voor veel mensen in tijden van stijgende inflatie en energiecrises. Dat vraagt een andere rol, waarin de gemeente rekening dient te houden met trends en ontwikkelingen in de samenleving en fysieke, sociale en ook financiële drempels wegneemt. Bijvoorbeeld door niet alleen te focussen op meer of nieuwe voorzieningen, maar gericht te zijn op een beweegvriendelijke en gezonde leefomgeving. Het vraagt ook inzet op het vitaal maken en houden van sportaanbieders, zodat het voor iedereen mogelijk blijft in de eigen omgeving deel te nemen aan sport en bewegen. Gelet op de vergrijzing en de toenemende druk op vrijwilligers kunnen deze uitdagingen niet alleen door de samenleving worden opgepakt, maar is een meer uitvoerende rol vanuit de gemeente benodigd.

H2 De opstelling: het speelveld van sport

Sport is steeds vaker een middel om een bijdrage te leveren aan een sterke en gezonde samenleving en daarmee al lang geen op zichzelf staand doel meer in beleid. Sport brengt mensen bijeen, inspireert en zorgt voor zingeving, waarmee de maatschappelijke waarde van sport en bewegen nadrukkelijk tot uiting komt.

Daarom is het zinvol de relatie van sport en bewegen te benoemen in relatie tot landelijke, regionale en lokale initiatieven. Naast de trends en ontwikkelingen worden onderstaand de verschillende initia-

tieven benoemd die van belang zijn of zijn geweest voor de totstandkoming van de sportnota voor de gemeente Tubbergen.

2.1 De positie van sport in Tubbergen

In de gemeente Tubbergen kiezen we voor een volledige aanpak van sport die een hogere sportdeelname beoogd, maar ook als middel fungeert om op andere beleidsterreinen positieve effecten te realiseren. Anders gezegd: sport is niet alleen een doel op zich, maar vooral ook een middel om andere maatschappelijke beleidsdoelen buiten de sport te bereiken.

Daarnaast hanteren we het concept van positieve gezondheid, waarbij het belangrijkste uitgangspunt is dat gezondheid niet alleen wordt beschouwd als het afwezig zijn van ziekte of een beperking, maar in een bredere context waarin betekenisvol leven centraal staat⁴.

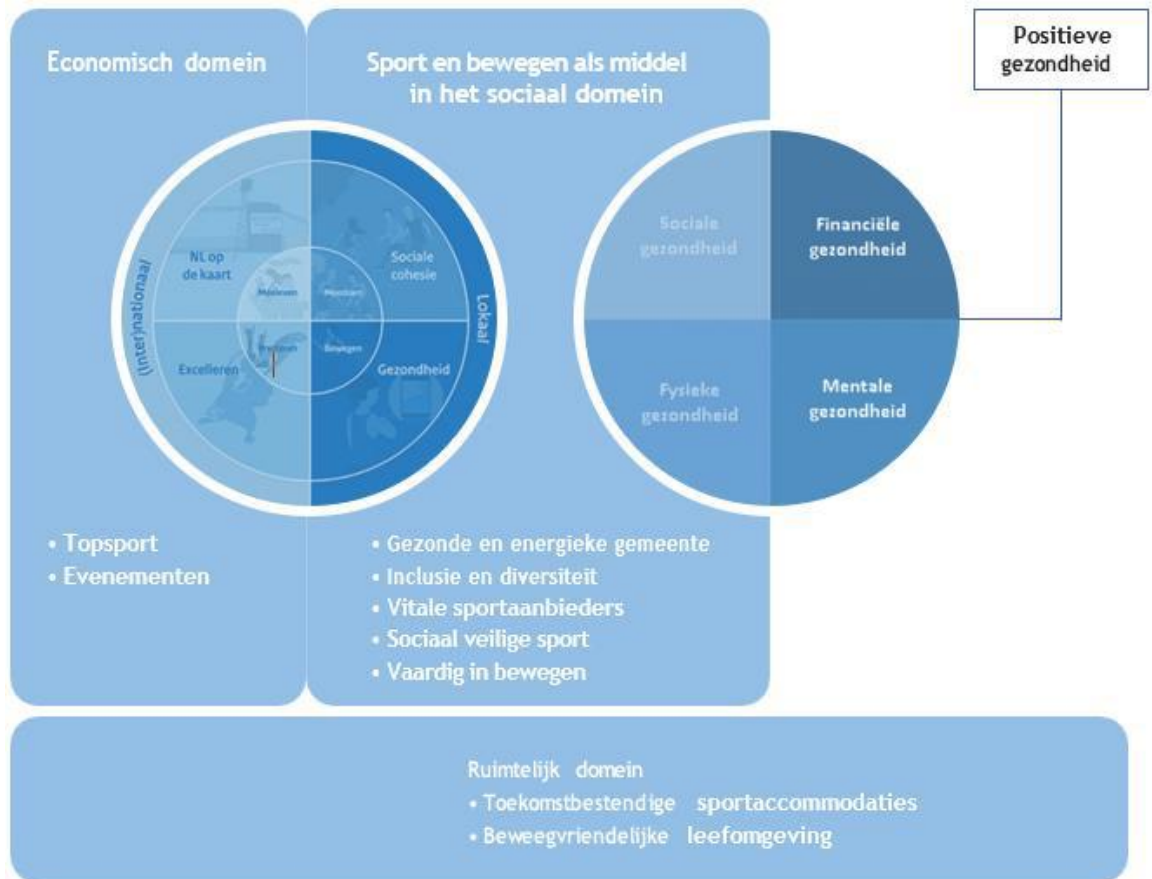
Een gezonde en energieke gemeente vindt niet alleen zijn oorsprong in het sociaal domein (het veld dat uitvoering geeft aan de Jeugdwet, Participatiewet, Wmo en deels de wet Publieke gezondheid). Ook het ruimtelijk domein (het veld dat bezig is met het creëren, onderhouden, handhaven en beheren van de fysieke leefomgeving voor inwoners en bedrijven) draagt in belangrijke mate bij aan het faciliteren van een beweegvriendelijke leefomgeving. Daarnaast ligt er een verbinding met het economisch domein waar het gaat om sportevenementen en hun spin-off, topsport en het meeleven (kijken) bij sportieve prestaties die de gemeente op de kaart zetten en die ook een economische waarde vertegenwoordigen.

Sport als doel versus sport als middel en het concept positieve gezondheid vormen het belangrijkste vertrekpunt voor deze nota. In de afbeelding hiernaast wordt dat geschetst met daaroverheen de positionering binnen de gemeentelijke organisatie. Daar is tevens de link gemaakt naar de sportieve ambities die verderop in deze nota terugkomen. In de volgende paragrafen wordt afbeelding 2 nader toegelicht.

2.1.1 Sport als doel of als middel

In het eerste cirkeldiagram zijn een aantal doelen van sport en bewegen weergegeven. Wanneer gesproken wordt over het doel van sport en bewegen zijn een viertal subdoelen te onderscheiden; gezondheid (bewegen), sociale cohesie (meedoen), excelleren (presteren) en positieve publiciteit voor team, club, gemeente of land (meeleven).

In de gemeente Tubbergen ligt de focus op sport als middel voor gezondheid en meedoen in de maatschappij. Dit sportbeleid beoogt daarmee meer dan enkel het verhogen van de sportdeelname. We richten ons minder op meeleven (kijken van sport) en presteren (topsport) en dus minder op het doel Tubbergen op de kaart zetten en excelleren via sportprestaties.

Afbeelding 2: De positie van sport in Tubbergen⁵.

Daarmee komen veelbelovende combinaties in beeld, zoals het inzetten van sport om (langdurige) werkloosheid tegen te gaan, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plek te bieden binnen het verenigingsleven, overlast in bepaalde gebieden of onder bepaalde groepen terug te dringen en thema's als pesten en schooluitval op te pakken. Het concept van positieve gezondheid is hierin leidend. Het zijn onderwerpen die om een aanpak vanuit de gemeente vragen en die een grote maatschappelijke, maar zeker ook economische waarde vertegenwoordigen. Vanuit deze invalshoek is ook snel een link gelegd naar de waarde die sport kan hebben voor andere doelgroepen en actuele thema's, zoals sport als middel voor integratie, het realiseren van een gezonde leefomgeving en als antwoord op de uitdagingen die de groeiende groep ouderen in de gemeente Tubbergen met zich meebrengt.

2.1.2 Positieve gezondheid

Gezondheid is een breed begrip, waaronder veel verschillende aspecten vallen die invloed op elkaar uitoefenen. Om op een juiste manier naar gezondheid te kijken omarmt de gemeente Tubbergen de definitie van 'Positieve Gezondheid'. Dat is een benadering binnen de gezondheidszorg die niet de ziekte, maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt daarin op veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van mensen. Binnen het sociaal domein is dit een belangrijk concept, omdat de verwachting is dat inwoners die zich goed voelen, minder snel een hulpvraag hebben en ondersteuning nodig hebben. Deze bredere benadering is uitgewerkt in zes dimensies, waarbij we in Tubbergen een vereenvoudiging gebruiken van vier kwadranten waarin gezondheid is opgedeeld: Fysieke, mentale, sociale en financiële gezondheid. Bij mentale gezondheid in relatie tot sport en bewegen gaat het bijvoorbeeld over het aanboren van sociale contacten, het samen leuke dingen doen en het gevoel erbij te horen en serieus genomen te worden. Deze vier kwadranten vormen samen de gezondheid van ieder mens. Daarnaast kan ongezondheid binnen elke kwadrant invloed hebben op één of meer andere kwadranten. Financiële problemen hebben bijvoorbeeld invloed op de fysieke, sociale en mentale gezondheid als gevolg van het niet langer kunnen deelnemen aan sociale evenementen, deelnemen bij verenigingen en financiële kopzorgen waardoor iemand in een dip kan belanden⁶.

2.1.3 Positionering in de gemeentelijke organisatie

Een gezonde en energieke gemeente kan alleen ontstaan vanuit integraal beleid, door alle domeinen van de gemeentelijke organisatie heen. De grootste ambities liggen in het sociaal domein, vanwege

de beschreven doelen op het gebied van meedoen en gezondheid. Sport kan ook een economische waarde vertegenwoordigen, waarbij beleving van sport een belangrijke rol speelt en de link met toerisme en recreatie in beeld komen. Een belangrijke rol is weggelegd voor het ruimtelijk domein. Een beweegvriendelijke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen is cruciaal voor een fitte en vitale samenleving. Daarnaast zijn toekomstbestendige sportaccommodaties van groot belang om uitvoering te geven aan de sportieve ambities in de gemeente Tubbergen.

2.1.3.1 Sport en bewegen in het sociaal domein

In 2019 is het uitvoeringsplan sociaal domein voor de gemeente Tubbergen vastgesteld. Daarin zijn het beleidsplan Omzien naar Elkaar (inclusief Maatschappelijk kader), maatschappelijk effecten plan (MEP) en het interventieplan geïntegreerd met als doel de positieve gezondheid van inwoners te versterken en de zorg betaalbaar en bereikbaar houden. Daarin is een belangrijke rol weggelegd voor een stevige basis, waarin inwoners zelf in staat zijn om langer gezond te zijn en te blijven. Dit door middel van toegeruste niet-professionele algemene voorzieningen die bijdragen aan een sterke sociale basis. Een onmiskenbaar onderdeel hiervan vormt sport en bewegen om daarmee het welzijn en de zelfredzaamheid van mensen te bevorderen.

Op dit moment wordt ook gewerkt aan het opstellen van een nieuwe gezondheidsnota, welke ook vanuit het concept positieve gezondheid wordt vormgegeven.

Gezonde jeugd, gezonde toekomst (JOGG)

In 2022 is een start gemaakt met het programma gezonde jeugd, gezonde toekomst. Deze aanpak richt zich primair op het terugdringen van overgewicht onder kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar. De focus ligt daarbij op de leefomgeving van de doelgroep, waarbij wordt ingezet op de vele vindplaatsen waar zij zich begeven. Daarbij valt te denken aan de thuisomgeving (ouders), schoolomgeving, maar ook de vele plekken voor vrijetijdsbesteding, zoals sportverenigingen. Daarnaast is er een nadrukkelijke koppeling met het gezond en beweegvriendelijk inrichten van de fysieke leefomgeving (buurt) waarin kinderen opgroeien.

Opgroeien in een kansrijke omgeving (IJslands preventiemodel)

Het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is gericht op het terugdringen van alcohol- en middelengebruik onder jongeren van 12-18 jaar. Ook hier ligt de focus op de leefomgeving van de doelgroep en de stakeholders die daarbinnen actief zijn. Door middel van een gezamenlijke aanpak op diverse vlakken wordt beoogd jongeren minder en op latere leeftijd in aanraking te laten komen met alcohol en ander middelengebruik.

2.1.3.2 Sport en bewegen in de openbare ruimte

Het grote en diverse aanbod aan sport- en beweegmogelijkheden kent veel verschillende plaatsen waar de beoefening hiervan plaats kan vinden, ook in de openbare ruimte. Op de wandel- en fietspaden en speelvelden, maar ook op talloze andere plekken komen mensen in beweging als de ruimte daartoe uitnodigt.

Een beweegvriendelijke openbare ruimte levert een belangrijke bijdrage aan een gezonde leefomgeving waarin gestimuleerd wordt om te sporten en bewegen. Het is daarmee ook één van de ambities van de landelijke Nota Publieke Gezondheid (2020 -2024), waarin wordt ingegaan op de gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving. Sporten in de openbare ruimte is een middel om te komen tot een gezonde leefstijl, maar draagt ook bij aan onderwerpen als leefbaarheid en sociale cohesie. Het is zodoende als aparte lijn opgenomen in dit document, uitgangspunt hierbij is het Kwaliteitsplan Openbaar Groen (KOG) 2020 – 2023.

In het KOG wordt de wens uitgesproken om meer aandacht te hebben voor sporten en bewegen in de openbare ruimte. Dit komt ook naar voren bij de trend dat inwoners niet meer gebonden willen zijn aan vaste tijden binnen een vereniging, maar onafhankelijk van tijd en plaats willen sporten en bewegen. Door hier aandacht voor te hebben, bijvoorbeeld bij nieuwe woningbouwlocaties, kan het sporten en bewegen in de openbare ruimte meer aandacht en plek krijgen. Ook de meerwaarde die spelen, sporten en bewegen in de openbare ruimte heeft als aanleiding tot ontmoeten en bijkomend de bijdrage aan de ontwikkeling van burgerparticipatie, biedt hierbij kansen. Daarnaast is het voor de ontwikkeling van kinderen belangrijk om buiten te spelen. Daarvoor zijn passende (speel)voorzieningen nodig op een sociaal overzichtelijke veilige plek. Waar voorheen speeltuinen met name bestonden uit een schommel en een glijbaan, wordt er nu meer gekeken naar een speeltuin die uitnodigt en uitdaagt voor een andere manier van bewegen/spelen/ontmoeten. Denk bijvoorbeeld aan beweegparken of speeltuinen waar bewegend leren voorop staat.

2.1.3.3 Sport en bewegen in het economisch domein

Het sporten en bewegen in de openbare ruimte levert niet alleen een bijdrage aan een gezonde leefomgeving, het stimuleert de recreatie en het toerisme in de omgeving. Het netwerk aan fietspaden en wandelpaden maken het niet alleen aantrekkelijk voor dagtoeristen om een bezoek te brengen aan de gemeente Tubbergen, ook de Twentse inwoner maakt hier veelvuldig gebruik van. Ongeveer 90% van de fiets- en wandelpaden worden gebruikt door de Twentse inwoner. Het is daarmee niet alleen een belangrijk product voor het toerisme en de recreatie, maar ook voor de vitaliteit van de (Twentse) inwoners.

De gemeente Tubbergen kent daarnaast een diversiteit aan sportieve evenementen waar mooie prestaties geleverd worden, maar waar mensen elkaar ook ontmoeten en lokale ondernemers zichzelf laten zien en meeliften op de sportieve successen. Voorbeelden zijn de Loop Esch Door in Tubbergen, het CSI in Geesteren of de Special Olympics Twente in 2022.

Ook op hoog niveau wordt er gepresteerd door de Tubbergse sporters. De basketballers van Jolly Jumpers uit Tubbergen spelen al jaren op hoog niveau. Ook individueel zijn er een aantal sporters die excelleren in hun eigen top. Daarnaast zijn jaarlijks vele genomineerden tijdens het sportgala het bewijs van excellente prestaties op zowel individueel niveau als in teamverband.

2.2 Gezond en Actief Leven Akkoord

Begin 2023 hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gezamenlijk afspraken gemaakt op het gebied van gezondheid en welbevinden en deze vastgelegd in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het uiteindelijke doel is een gezonde generatie in 2040 met weerbare gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Met het GALA wordt beoogd een fundament te leggen voor een gerichte lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en sociale basis. Hiermee wordt een impuls gegeven aan het verbeteren van de gezondheid van alle inwoners van Nederland, met in het bijzonder aandacht voor het verbeteren van de situatie van mensen met gezondheidsachterstanden en mensen in een kwetsbare situatie⁷.

Het verminderen van gezondheidsachterstanden vergt meer dan alleen de inzet op gezondheid. Mensen met schulden, zonder baan of zorgen over hun woning kunnen het zich niet veroorloven om gezond te leven of hebben hier geen mentale ruimte voor. Een bredere blik op gezondheid en een integrale langdurige aanpak gericht op de wijken en mensen die kampen met gezondheidsachterstanden is nodig.

Met het GALA komen ook financiële middelen beschikbaar. Deze worden aan gemeenten uitgekeerd via de Brede specifieke uitkering (SPUK), waarmee het geoormerkt is en gegarandeerd wordt ingezet voor preventie en gezondheidsbevordering. Om de samenhang en integraliteit te stimuleren is de financiering voor 15 onderdelen op de thema's sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis gebundeld in deze SPUK.

2.3 Nationaal Sportakkoord

In 2018 werd een Nationaal Sportakkoord gesloten met als hoofddoel om zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen⁸. In 2023 is het vervolg van het eerste Nationale Sportakkoord gelanceerd.

Het betreft een vervolg op de lokale sportakkoorden. In de gemeente Tubbergen worden de ambities uit het lokale sportakkoord voortgezet. In het Nationaal Sportakkoord zijn zes ambities geformuleerd voor de komende jaren:

1. Inclusie en diversiteit;
2. Ruimte voor sport en bewegen;
3. Vitale sportaanbieders;
4. Sociaal veilige sport;
5. Vaardig in bewegen;
6. Maatschappelijke waarde van topsport.

Uitgangspunt in het Nationaal Sportakkoord is dat de gemeente, sport- en beweegaanbieders en andere partners op lokaal niveau hun eigen sportakkoorden ontwikkelen en die ook uitvoeren. In zo'n lokaal/regionaal sportakkoord maken lokale partijen afspraken over hoe zij met elkaar hun eigen ambities op het gebied van sport en bewegen willen bereiken.

2.4 Nationaal Preventieakkoord

In 2018 is naast het Nationaal Sportakkoord ook het Nationaal Preventieakkoord opgesteld. Het akkoord richt zich tot en met 2040 op het terugdringen van drie thema's⁹:

1. Roken
2. Overgewicht
3. Problematisch alcoholgebruik

Het preventieakkoord zet zich in voor een gezonder Nederland, de gezonde leefstijl staat hierbij voorop. De ambitie is verspreid over verschillende doelgroepen. Kinderen maken een goede start en hebben daarmee leven lang profijt, volwassenen zijn actief en gaan fit hun pensioen in en ouderen hebben veel gezonde levensjaren en doen zolang mogelijk mee in de samenleving. Daarmee ligt de nadruk in de toekomst op preventie en minder op zorg. Per 2023 is het Nationaal Preventieakkoord overgegaan in het akkoord Gezond en Actief leven, waarin gemeenten en GGD'en, zorgverzekeraars en VWS gezamenlijk inzetten op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis.

2.5 Regionaal – De Twentse visie

In 2017 is er een Twentse visie op sport en bewegen vastgesteld door de 14 gemeenten in de regio Twente: 'Regionale samenwerking is Noaberschap vanuit Eigen Kracht!'. Deze visie gaat in op mogelijkheden voor regionale samenwerking op het gebied van talentherkenning en topsport, (sport- en beweeg-) evenementen en op het gebied van aangepast sporten. Een prachtige uitwerking van dat laatste onderwerp wordt zichtbaar in de landelijke Special Olympics die vanuit samenwerking tussen gemeenten naar de regio Twente zijn gehaald in 2022. Ook op de andere thema's wordt regionaal bekeken welke kracht lokaal kan worden ingezet.

2.6 Lokaal – Sport- en preventieakkoord Fit en Vitaal Tubbergen

In de gemeente Tubbergen is in 2019 het Lokaal Sportakkoord Tubbergen gesloten met diverse partijen. Meerdere verenigingen en organisaties in o.a. de sector sport, onderwijs en welzijn hebben input geleverd over wat zij belangrijk vinden op het gebied van sporten en bewegen in Tubbergen.

In een vervolg hierop is in de gemeente Tubbergen een lokaal preventieakkoord opgezet in navolging van het door de Rijksoverheid geïnitieerde Nationaal Preventieakkoord. Ook dit akkoord is door en voor de samenleving opgesteld om een door de samenleving gedragen akkoord te realiseren.

In 2022 zijn beide akkoorden samengevoegd tot één sport- en preventieakkoord met de titel 'Fit en Vitaal Tubbergen'. Op deze wijze worden initiatieven op het gebied van sport en bewegen en preventie optimaal met elkaar verbonden.

Naast de gemeente hebben onder andere verenigingen, organisaties uit de zorg, het bedrijfsleven en het onderwijs het Fit en Vitaal akkoord ondertekend. Zij hebben zich hiermee gecommitteerd aan de ambities en bijbehorende acties die in het akkoord zijn beschreven. Hiermee wordt een grote(re) groep mensen bereikt met de afspraken uit het Fit en Vitaal akkoord.

H3 De sportieve ambities

De trends en ontwikkelingen in de wereld van sport en bewegen en de huidige initiatieven zijn vertaald naar sportieve ambities. Deze zijn uitgewerkt in programmalijnen op basis van de positionering in de gemeentelijke organisatie. De ambities zijn in belangrijke mate gebaseerd op het Fit en Vitaal akkoord Tubbergen, welke gebaseerd is op inbreng vanuit vertegenwoordigers uit het brede spectrum van sport, bewegen en gezondheid in de gemeente Tubbergen.

3.1 Sport en bewegen in het sociaal domein

In het sociaal domein ligt de focus op het bevorderen van de gezondheid en sociale cohesie. Daartoe zijn meerdere ambities geformuleerd, welke zich zowel rechtstreeks richten op inwoners, als op het versterken van sportaanbieders en het creëren van een inclusief en toegankelijk sport- en beweegaanbod.

3.1.1 De gezonde en energieke gemeente

Ambitie: "Alle inwoners fit en vitaal"

Onze ambitie is om nadrukkelijk in te zetten op preventie door middel van een gezonde en vitale leefstijl, zodat inwoners gezond blijven en vitaler worden. Fit en vitaal zijn begrippen die voor elk individu kunnen

verschillen en die afhankelijk kunnen zijn van de aan- en/of afwezigheid van klachten op fysiek of mentaal gebied. Daarmee sluit de benadering goed aan bij het concept van positieve gezondheid. Het 'fit en vitaal' voelen wordt hiermee ingevuld op basis van het eigen vermogen.

Sport en bewegen helpt om mensen gezond te houden en vitaler te worden. Voor veel ziektes is aangetoond dat sporten en bewegen niet alleen bijdraagt aan het voorkomen ervan, maar ook aan het herstel of het tegengaan van achteruitgang. Met deze preventieve en genezende kracht van sport en bewegen kan nog veel meer worden gedaan. De harde werkelijkheid van Covid-19 heeft geleerd hoe belangrijk het is om veerkrachtig en vitaal te zijn, in plaats van achteraf steeds meer curatieve zorg te organiseren. Alle reden dus om met sport en bewegen meer in te zetten op preventie door een gezonde en vitale leefstijl.

Met sport en bewegen worden inwoners fitter, ook mentaal. Ze komen in aanraking met winnen en verliezen en ervaren het gevoel van 'ergens bij horen'. Sport en bewegen kan in belangrijke mate bijdragen aan de lichamelijke, geestelijk en sociale ontwikkeling. Daarnaast blijkt dat kinderen die nu met plezier sporten vaak ook op latere leeftijd blijven sporten en een gezondere leefstijl hebben.

Als gemeente zetten we in op een gezonde en vitale leefomgeving. In de nabijheid van onze inwoners; in de kernen op school en bij verenigingen. We ondersteunen aanbieders met passend sportaanbod voor mensen die meer willen gaan bewegen. We spannen ons in om de samenwerking tussen zorgprofessionals en sportaanbieders te verbeteren. Via het armoedebeleid ondersteunen we inwoners die een financiële drempel ervaren om aan sport en bewegen te beginnen. Vanuit bredere doelen op het gebied van (positieve) gezondheid zetten we ook in op een gezonde sportomgeving zonder roken, met gezonde voeding en met een verantwoord alcoholgebruik.

Dit gaan we doen!

- We herijken het subsidiebeleid om initiatieven en organisaties die bijdragen aan een gezonde en energieke gemeente te kunnen ondersteunen;
- We richten ons ondersteuningsnetwerk met onder andere de buurtsportcoach, cultuurmakelaar, dorpsondersteuner en vergelijkbare uitvoerende functies zodanig in dat zij in de kernen als aanjager en verbinder worden ingezet voor sport, bewegen en gezondheid. Op basis van de evaluatie wordt opnieuw gekeken naar de formatie. We laten de betreffende functionarissen intensief samenwerken om maximaal effect te bereiken en overlap te voorkomen.
- De sport- en preventiecoördinator ondersteunt sportaanbieders bij het creëren van nieuw en/of aangepast aanbod voor mensen die meer willen gaan bewegen;
- We behouden de verbinding met het armoedebeleid, zodat sporten en bewegen mogelijk blijft vanuit de regelingen om mee te doen in de samenleving;
- In lijn met de doelen op het gebied van publieke gezondheid en de projecten OKO en JOGG zetten we in op een gezonde sportomgeving. Die omgeving is rookvrij en biedt de mogelijkheid tot het maken van gezonde keuzes.

3.1.2 Inclusie en diversiteit

Ambitie: "Iedere inwoner kan bewegen naar vermogen"

Onze ambitie is dat iedere inwoner de mogelijkheden heeft om deel te kunnen nemen aan een vorm van sport- of beweegactiviteiten.

In de gemeente Tubbergen vinden we het belangrijk dat iedereen op zijn of haar manier deel kan nemen aan het sport- en beweegaanbod. We streven er naar dat iedereen met plezier mee kan doen met sport en bewegen, zich welkom en geaccepteerd voelt en eigen sportkeuzes kan maken. Iedere Tubbergenaar, ook voor wie deelnemen aan sport niet vanzelfsprekend is, moet kunnen bewegen op een plek die bij diegene past. Daarmee stimuleren we ook de verhoging van het aantal mensen die de beweegnorm halen.

Op basis van de vergrijzende samenleving valt de doelgroep senioren hierin op. In het huidige aanbod van verenigingen en activiteiten kan hier nog meer aandacht aan worden gegeven. De verenigingen (of de beweeggroepen) zijn bij uitstek plekken waar mensen zich (onbewust) thuis voelen. Een plek waarbij mensen letterlijk en figuurlijk mee kunnen doen.

Ook mensen met een beperking verdienen extra aandacht waar het om sport en bewegen gaat. Niet altijd is het mogelijk om mee te doen met het reguliere aanbod door bijvoorbeeld een chronische ziekte, visuele of auditieve achterstand of een verstandelijke beperking.

Uit onderzoek door studenten van de Hogeschool van Amsterdam, uitgevoerd in 2023 in Tubbergen, volgt de aanbeveling om buurtsportcoaches gericht in te zetten om mensen met een beperking in beweging te brengen. Buurtsportcoaches hebben de mogelijkheden en vaardigheden om mensen te bereiken die kwetsbaar zijn en via de normale sportkanalen nauwelijks bereikt worden. Zij zijn in staat om in te spelen op lokale vragen en hebben kennis over sporten met een beperking. Daarnaast werken buurtsportcoaches vaak inclusief.

Daarnaast is het vergroten van de sociale toegankelijkheid een onderdeel van dit thema. Sociale toegankelijkheid betekent dat er op een gewone manier met je wordt omgegaan. Dit heeft veel te maken met bejegening. Bijvoorbeeld dat je gastvrij ontvangen wordt, dat je goed te woord wordt gestaan en dat je makkelijk bij de juiste informatie kunt komen.

Onbewust zijn drempels aanwezig bij verenigingen. Denk hierbij aan taal, gebruiken, rituelen en sociale normen, waardoor groepen zich niet aangesloten voelen of achterwege blijven. Dit gaat bijvoorbeeld over mensen met een migratieachtergrond of LHBTI'ers. Een omslag is wenselijk, waarin er geen ruimte meer is voor uitsluiting, discriminatie en racisme.

Dit gaan we doen!

- Daar waar vraag en aanbod niet in balans zijn stimuleren we uitbreiding van het bestaande aanbod of het creëren van nieuw aanbod. Als het gaat om aangepast sporten dan volgen we de landelijk ingezette
- koers van inclusief sporten en bewegen, waarbij sporters met en zonder beperking bij dezelfde aanbieders sporten en elkaar ontmoeten. We werken samen in de regio om een passend sport- en beweegaanbod te realiseren met waar nodig ondersteuning op maat en participeren in het landelijke platform Uniek Sporten.
- Sport, welzijn en zorg verbinden om het sportaanbod te vergroten en het stimuleren van activiteiten door de buurtsportcoach op plekken waar doelgroepen al komen. Denk bijvoorbeeld aan zorg- en welzijnsinstellingen voor mensen met een beperking, Kulturhusen waar bijvoorbeeld ouderen elkaar ontmoeten, maar ook huisartsen en fysio's waar mensen met chronische aandoeningen of overgewicht langskomen.
- Het sport- en beweegaanbod in de gemeente Tubbergen zichtbaar maken voor verschillende partijen op één locatie. Een voorbeeld hiervan is het platform van Fit en Vitaal Tubbergen waarbij vraag en aanbod op het gebied van sport elkaar kunnen vinden.
- •We agenderen het onderwerp sociale inclusie in de acties om te komen tot vitale sportaanbieders en leggen waar mogelijk de link met de lokale inclusie agenda.

3.1.3 Vitale sportaanbieders

Ambitie: "Sportverenigingen zijn toekomstbestendig en dragen bij aan een leven lang bewegen"

Onze ambitie is om sport- en beweegaanbieders in de gemeente vitaal te houden of vitaal te maken. Daarmee zijn en blijven zij in staat om een bijdrage te leveren aan een gezonde en energieke gemeente. Sport- en beweegaanbieders hebben daarin een cruciale rol in de kernen. Het zijn de plekken waar inwoners elkaar ontmoeten, werken aan een gezamenlijk doel, de saamhorigheid wordt vergroot en tegelijkertijd een aantrekkelijk sport- en beweegaanbod wordt gecreëerd. Een vitale sportvereniging heeft een goed functionerend bestuur, heeft en houdt voldoende vrijwilligers, heeft financieel de zaken op orde, zet zich in voor voortdurende ledenwerving en behoud en werkt vanuit een visie of beleid. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden kunnen verenigingen samenwerken. Bijvoorbeeld op bestuurlijk vlak en in het inzetten van vrijwilligers. De vergrijzing en veranderende sportvoorkeuren bieden kansen om nieuwe doelgroepen aan te boren en het aanbod af te stemmen op de veranderde vraag. Ook op het gebied van accommodatievraagstukken ligt samenwerking voor de hand. Niet alleen binnen de sport, maar ook met bijvoorbeeld Kulturhusen en multifunctionele accommodaties (MFA) welke in de kernen een belangrijke ontmoetingsplaats zijn. Deze ontwikkeling is per kern en vereniging verschillend en vraagt maatwerk. De gemeente Tubbergen wil haar clubs en verenigingen hierbij ondersteunen.

Een sterke organisatorische en solide financiële basis moet sportaanbieders in staat stellen om te voorzien in een inclusief en passend aanbod, waarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de sport- en beweegdeelname in de gemeente Tubbergen. We doen dit door te faciliteren in deskun-

digheidsbevordering bij het verenigingskader en op groei van het aantal vrijwilligers. Ook stimuleren we en dragen we waar mogelijk actief bij aan samenwerking tussen sportaanbieders onderling en tussen sportaanbieders en andere sectoren. We verhogen de kwaliteit van de verenigingsondersteuning door proactieve inzet van deskundige professionals (sport- en preventiecoördinator en buurtsportcoach)

Dit gaan we doen!

- Het organiseren van bijeenkomsten om van elkaar of professionals te kunnen leren, zoals een sportcafé of deskundigheidsbevordering. Hierin staan actuele thema's centraal en kunnen vrijwilligers met elkaar in gesprek of ontvangen zij adviezen van een deskundige om nog beter uitgerust te zijn voor hun taken.
- Het onderzoeken en stimuleren van mogelijkheden voor verbinding tussen onderlinge partijen. Met behulp van de sport- en preventiecoördinator of buurtsportcoach de verbinding leggen met andere doelgroepen, zoals onderwijs, zorg en welzijn of seniorenorganisaties.
- Het inzetten van de sport- en preventiecoördinator ter ondersteuning van clubs en verenigingen. Deze is op kern- en gemeenteniveau op de hoogte van gedeelde uitdagingen en weet deze om te zetten in kansen voor bijvoorbeeld nieuw aanbod of succesvolle samenwerkingen.
- Het streven naar een zo optimaal mogelijke invulling en bezetting van de binnensportaccommodaties, waarbij de balans tussen een gezonde exploitatie en het belang van gebruikers wordt bewaakt. De gemeente wil hierin een bemiddelende en adviserende rol vervullen.

3.1.4 Sociaal veilige sport

Ambitie: "Iedereen kan met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos sporten en bewegen"

Onze ambitie is dat iedereen zich in een sociaal veilig sportomgeving bevindt. Gewenst gedrag wordt gestimuleerd en ongewenst gedrag moet worden voorkomen.

Winnen en verliezen hoort bij sport. Het kan echter ook voor onwenselijke spanningen zorgen die het plezier in de sport aantasten. Een veilig pedagogisch klimaat is van essentieel belang voor ontwikkeling van de sport en ontwikkelingen die komen door sport.

In de gemeente Tubbergen willen we een positief sport- en beweegklimaat blijvend bevorderen. Concreet betekent dit dat we streven naar trainers, leraren, instructeurs en supporters die het welzijn van de sporter boven winst stellen. Dat kan met behulp van interventies die pedagogisch-didactische vaardigheden vergroten. In de gemeente Tubbergen ligt bij iedereen verantwoordelijkheid die is betrokken bij de sport om in gezamenlijkheid te streven naar een inclusieve sport zonder excessen. Dit kunnen zowel bestuurders, trainers, begeleiders maar ook ouders zijn. Het werken met een (gratis) VOG, het instellen van een vertrouwenscontactpersoon (VCP) en vertrouwenspersonen, actief werk maken van diversiteit in de sport en bijvoorbeeld het nemen van maatregelen om fraude te voorkomen bij sportorganisaties maken onderdeel uit van een positieve sportcultuur.

Dit gaan we doen!

- Het stimuleren van VCP's bij verenigingen en het actief communiceren hierover.
- Het aanbieden van cursussen VCP en veilige clubs.
- Het stimuleren van het gebruik van VOG's bij verenigingen en aanbieders. Met name bij verenigingen waar er met kwetsbare groepen wordt gewerkt.
- Sporters waarderen voor de geleverde prestaties, door bijvoorbeeld een sportgala.
- We dragen bij aan het vergroten van de pedagogische/didactische begeleiding van bestuurders, trainers, begeleiders en ouders door het organiseren van deskundigheidsbevordering.

3.1.5 Vaardig in bewegen

Ambitie: "Ieder kind beweegt en is vaardig"

Onze ambitie is dat ieder kind, op zijn eigen manier, vaardig is in bewegen en daarbij ontdekt welke sport of beweging bij hem of haar past.

De bekende spreuk 'jong geleerd is oud gedaan' mag als het om sport en bewegen gaat zeker niet ontbreken. We vinden het belangrijk dat kinderen in onze gemeente van jongs af aan vaardig in bewegen

zijn en kansen en ruimte krijgen om hun motorische vaardigheden te ontwikkelen. Dat vraagt kwalitatief goed bewegingsonderwijs door de scholen, deskundig kader bij de sportaanbieders en een breed gedeelde visie bij partners rondom het jonge kind. We sluiten daarbij aan op de visie van breed motorisch opleiden werken volgens het train de trainer concept. Hiermee streven we naar het optimaal ontwikkelen van motorische vaardigheden (atletisch vermogen). Dat moet leiden tot een gezonder leven en meer plezier voor elke beweging of sporter.

Daarnaast is een veelvoorkomende uitdaging de hoeveelheid tijd die besteed wordt aan gamen en social media. Jongeren zitten tegenwoordig meer stil achter een scherm en bewegen hierdoor minder. Het sporten, bewegen én spelen moet aantrekkelijker worden gemaakt en beter aansluiten op de belevingswereld van de kinderen.

Dit gaan we doen!

- Het stimuleren van beweegactiviteiten en sportverenigingen door meer zichtbaarheid te creëren van de activiteiten en verenigingen.
- Er worden buurtsportcoaches ingezet die werken vanuit de visie breed motorisch opleiden.
- Kinderen stimuleren om hun eigen sportieve talenten te ontdekken door met de inzet van buurtsportcoaches een breed aanbod aan beweegmogelijkheden te verzorgen. Een voorbeeld hiervan is een sportcarroussel voor jeugd, waarbij er een brede kennismaking is met sport.
- Het verbinden van sport, onderwijs en welzijnsorganisaties om inzicht te krijgen in de sport- en beweegbehoefte en daarbij de sport- en preventiecoördinator en buurtsportcoaches in te kunnen zetten om dit aan te jagen.
- Het toepassen van programma's die gericht zijn op een gezonde en actieve leefstijl bij kinderen, zoals JOGG of OKO.

3.2 Sport en bewegen in het ruimtelijk domein

De openbare ruimte is van iedereen. Een aantrekkelijke leefomgeving kan in belangrijke mate bijdragen aan het stimuleren van gezond gedrag. Niet alleen sportaccommodaties maken daarin dat mensen tot beweging komen. Voldoende groen en veel speelaanleidingen kunnen mensen verleiden om in beweging te komen en elkaar te ontmoeten.

3.2.1 Beweegvriendelijke leefomgeving

Ambitie: "Optimaal gebruik maken van de openbare ruimte voor sporten, bewegen en spelen"

Onze ambitie is om optimaal gebruik te maken van de openbare ruimte voor sporten, bewegen, spelen en ontmoeten. Door de leefomgeving optimaal in te richten worden inwoners gestimuleerd om in beweging te komen.

Speelparken, velden, wandel- en fietspaden en andere openbare mogelijkheden worden steeds vaker gebruikt om te sporten. De openbare ruimte is hiermee een belangrijke sportvoorziening voor de gemeente. Flexibiliteit is de belangrijkste meerwaarde: je kan sporten en bewegen wanneer je wil. Deze verandering brengt met zich mee dat de traditionele inrichting met bijvoorbeeld een glijbaan of klimrek niet overal meer passend is. Het is belangrijk dat de leefomgeving aansluit bij de sport- en beweegbehoefte van inwoners en bijdraagt aan de ontwikkeling van bijvoorbeeld kinderen. Denk hierbij aan weegparks, speeltuinen die ingericht zijn op bijvoorbeeld bewegend leren of op de motorische ontwikkeling van kinderen.

De ruimte voor sport en bewegen is van belang voor iedereen. Voor de jeugd is er ruimte om te spelen. Dit draagt bij aan de motorische ontwikkeling, maar ook aan voldoende bewegen en sociale contacten. Tevens draagt een groene omgeving bij aan de gezondheid. Speeltuinen moeten daarom waar mogelijk uitdagend en uitnodigend zijn om in aanraking te komen met verschillende sport- en beweegvormen. Ook voor volwassenen en ouderen is de ruimte om te bewegen van belang. Het stimuleert het ontstaan van bewegen op een laagdrempelige manier door bijvoorbeeld het starten van een Vitality Club, een hardloopgroepje of een wandelgroep. Daarnaast hebben de beweegplekken ook voor volwassenen/ouderen een bijkomende functie, het is een plek van ontmoeten.

Het belang van de openbare ruimte voor sporten, bewegen en spelen komt ook aan de orde in de nota Kwaliteitsplan Openbaar Groen Tubbergen.

Dit gaan we doen!

- Waar mogelijk het faciliteren van beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Inwoners kunnen zoveel mogelijk in hun directe omgeving gebruik maken van sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. Initiatieven van inwoners worden daarbij aangemoedigd.
- We streven bij het aanpassen van de openbare ruimte naar een omgeving die aanzet tot bewegen/sporten voor
- zoveel mogelijk doelgroepen. De ruimte moet aanleiding geven voor mensen om te gaan sporten/bewegen/spelen.
- De zichtbaarheid van geschikte beweeg- en sportlocaties in de openbare ruimte vergroten en daarmee de aandacht hiervoor vergroten. Dit kan bijvoorbeeld door het inzetten van een buurt-sportcoach op een activiteit die plaats vindt in de openbare ruimte.

3.2.2 Toekomstbestendige sportaccommodaties

Voldoende en kwalitatief goede sportaccommodaties zijn een belangrijke voorwaarde voor de hoge sportdeelname in Tubbergen. We blijven investeren in de gemeentelijke sportaccommodaties en onderzoeken samen met Losser, Oldenzaal en Dinkelland hoe we op dit gebied kunnen samenwerken. Het sterke verenigingsleven draagt er in belangrijke mate aan bij dat kinderen al op jonge leeftijd in hun eigen omgeving kennis kunnen maken met sport. Demografische ontwikkelingen en veranderende voorkeuren zorgen er echter voor dat de traditionele sportverenigingen onder druk staan, ook waar het gaat om haar exploitatie en het beheer en onderhoud van de accommodaties. Daarbij komt een grote opgave op het gebied van duurzaamheid, die eigenaren van maatschappelijk vastgoed voor uitdagingen stelt. Deze uitdagingen gelden niet alleen voor de sportsector, maar bijvoorbeeld ook voor muziekvereniging, scouting en carnavalsverenigingen. De visie op sportaccommodaties komt zodoende terug in een nader uit te werken Handreiking Maatschappelijk Vastgoed.

3.3 Sport en bewegen in het economisch domein

In het economisch domein scharen we voornamelijk de doelen die te maken hebben met het op de kaart zetten van de gemeente Tubbergen en het leveren van prestaties in de sport. De sportieve evenementen worden als zeer waardevol beschouwd, maar zijn geen gemeentelijke ambitie en zodoende niet verder uitgewerkt.

3.3.1 Maatschappelijke waarde van topsport

Ambitie: "Topsport als inspiratiebron"

Onze ambitie is om topsport zodanig te ontwikkelen dat het als inspiratiebron voor anderen wordt gezien. Hiermee wordt eenieder gestimuleerd en geïnspireerd om het beste uit zichzelf te halen.

Zonder breedtesport geen topsport is een term die vaak gebruikt wordt als we met zijn allen genieten van Mathieu, Max, Sifan of Annemiek. De successen in de top werken daarnaast als inspiratie voor jonge kinderen om ook hun favoriete sport te ontdekken. In de gemeente Tubbergen vinden we het belangrijk topsport waar mogelijk te faciliteren en te stimuleren. Ook het waarderen van en aandacht schenken aan de prestaties van topsporters dragen bij aan het zijn van een inspiratiebron.

Dit gaan we doen!

- Topsporters en talenten blijven waarderen voor de geleverde prestaties, zoals bij het Sportgala.
- Het stimuleren van breed motorische ontwikkeling van kinderen en jongeren door het gezamenlijk creëren van een breed en veelzijdig sport- en beweegaanbod.

H4 Mensen en middelen

4.1 Mensen

Een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van de sportieve ambities is het kunnen beschikken over voldoende capaciteit om tot uitvoering van voorgenomen acties te kunnen komen. Een deel van die capaciteit is aanwezig binnen de gemeentelijke organisatie, waarbij het vooral gaat om mensen op strategisch en tactisch niveau. Daarmee kan beleid worden opgesteld en worden vertaald naar uitvoering. Dat is echter onvoldoende om aan alle ambities ook daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven. De vanuit het Rijk geïnitieerde Brede SPUK regeling biedt kansen voor een intensivering op uitvoeringsniveau. Deze Brede SPUK vervangt per 2023 de Brede Regeling Combinatiefuncties. Daarnaast kan op

vele vlakken samenwerking worden gezocht met lokale en regionale partners om interventies en activiteiten uit te voeren.

Binnen Noaberkracht wordt er op beleidsniveau gewerkt aan het vormgeven van de genoemde ambities. Dat omhelst het leggen van verbindingen in beleid binnen het sociaal domein en daarbuiten, zoals de afdeling openbare ruimte. Samenlevingsgericht werken is daarbij de leidraad. Daarnaast is er een sport- en preventiecoördinator, welke namens de gemeente participeert in uitvoering van het Sport- en preventieakkoord en een belangrijke rol vervult in het ondersteunen van verenigingen. De rol van de sport- en preventiecoördinator is het afgelopen jaar gegroeid naar die van een waardevolle regisseur in het brede spectrum van sport, preventie en gezondheid.

Er zijn diverse lokale partners die een bijdrage kunnen leveren aan realisatie van de sportieve ambities uit deze beleidsvisie. Velen van hen hebben zich al aangesloten bij het Sport- en preventieakkoord. Uiteraard gaat het daarbij om de vele sportverenigingen uit onze gemeente, maar ook het onderwijs, kinderopvang en partners uit zorg en welzijn zijn betrokken. In een aantal gevallen is het mogelijk om via subsidies en opdrachten min of meer directe invloed te verkrijgen op het behalen van onze doelen. De sport- en preventiecoördinator vervult een belangrijke rol richting lokale partners in het aanjagen en ondersteunen om te komen tot uitvoering van interventies en activiteiten.

4.2 Middelen

Het overgrote deel van de gemeentelijke investeringen in sport en bewegen gaat naar infrastructuur en stenen, de sportaccommodaties. Gezien bovengenoemde maatschappelijke opbrengsten van sport lijkt het zinvol in te zetten op een verschuiving van middelen of inzet van nieuwe geldstromen ten behoeve van sportstimulering.

Het maatschappelijk rendement van investeringen in sport en bewegen (SROI) in Nederland wordt geschat op 2,70. Dat betekent dat de maatschappelijke opbrengsten 2,70 keer zo hoog zijn als de kosten¹⁰. De Social Return On Investment (SROI) is een manier om het maatschappelijk rendement van investeringen in sport en bewegen uit te drukken. Hierbij valt te denken aan vermindering van ziekteverzuim, een hogere kwaliteit van leven en een hogere levensverwachting. Deze SROI voor de sport is ook op lokaal niveau berekend door Kenniscentrum Sport (2022). Voor de gemeente Tubbergen ligt deze op 2,99. Dit betekent dat elke euro die we als gemeente investeren in sport, direct € 2,99 oplevert. Het gaat daarbij om publieke investeringen, waarbij de kosten niet direct terugvloeien naar de gemeente. Er mogen baten verwacht worden in bijvoorbeeld afname van Wmo- kosten en criminaliteit, maar het meeste profijt van de investeringen ligt bij de inwoners. Daar verbetert de kwaliteit van leven en ook de levensverwachting. Daarnaast zitten er baten bij het bedrijfsleven (ziekteverzuim en arbeidsproductiviteit), sportverenigingen, horeca en zorgverzekeraars.

4.2.1 Buurtsportcoach/cultuurcoach

Een buurtsportcoach of cultuurcoach stimuleert sporten, bewegen en/of deelnemen aan cultuur door iedereen en verbindt verschillende partijen. De buurtsport- en cultuurcoach kan ook sport-, beweeg- en culturaanbieders/vrijwilligersorganisaties versterken en ondersteunen bij innovatie. Een buurtsportcoach kan in dienst zijn bij de gemeente, maar kan ook elders ondergebracht worden. In de praktijk is de buurtsportcoach vanuit de rol van verbinder vaak nauw bij meerdere organisaties betrokken. In de gemeente Tubbergen zijn een tweetal buurtsportcoaches in dienst van de Stichting Sport en Recreatie Tubbergen (SSRT) in een samenwerking met het onderwijs. Er zijn geen buurtsportcoaches rechtstreeks in dienst voor de gemeente Tubbergen bij Noaberkracht, waardoor sturing op de werkzaamheden ontbreekt. Betrokken partners zorgen in aanvulling op de subsidie zelf voor cofinanciering van de personele kosten.

Om de ambities in deze nota te kunnen vertalen naar daadwerkelijke activiteiten en interventies is met name capaciteit benodigd om hier uitvoering aan te kunnen geven. De uitvoering van deze activiteiten en interventies liggen grotendeels in handen van de buurtsportcoaches. Denk hierbij aan beweegactiviteiten voor ouderen, een sportmoment voor mensen met een beperking of speciale beweeggroepen voor mensen met een chronische aandoening. Inzet van de buurtsportcoach is hierbij kansrijk, vanwege de mogelijkheid om middelen uit de Brede SPUK in te zetten. Voorheen werd de gemeente Tubbergen voor ruim 5,2 fte bekostigd vanuit het Rijk. In de Brede SPUK is de koppeling tussen fte en de hoogte van de subsidie losgelaten.

De ontvangen middelen worden op dit moment ingezet voor de sport- en preventiecoördinator, OKO-regisseur en buurtsport- en cultuurcoaches. De laatste twee functies voor gezamenlijk ongeveer 2 fte. Op tactisch niveau is daarmee een goede basis aanwezig, op uitvoerend niveau niet. Voor realisatie van de ambities op het gebied van sport, cultuur en gezondheid is ten minste 5-6 fte aan buurtsport- en cultuurcoaches benodigd om aan bovenstaande activiteiten en de ambities uitvoering te geven. Dat vraagt om een uitbreiding van fte en daarnaast om een herijking van de inzet van bestaande functies.

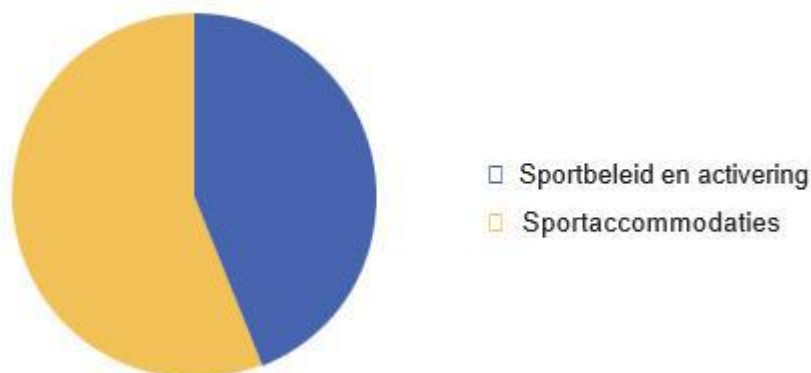
4.2.2 Uitvoeringsbudget

Tot en met 2026 is er een uitvoeringsbudget dat vanuit het Rijk beschikbaar is gesteld ten behoeve van het lokale sport- en preventieakkoord. Indien na evaluatie blijkt dat dit leidt tot succesvolle acties en een versterking van het sport- en beweegaanbod in de gemeente is het van belang om structureel een jaarlijks uitvoeringsbudget voor sport en bewegen in de begroting op te nemen. Dit kan dienen als aanjaagbudget voor nieuwe initiatieven, van waaruit opstartkosten voor onder andere materialen, opleidingen en marketing bekostigd kunnen worden.

4.3 Financiën

Sport is als onderdeel van de gemeentelijke begroting uitgesplitst in een tweetal onderdelen. Onderstaande tabel laat zien in welke mate middelen zijn begroot voor sportbeleid en activering en het onderdeel sportaccommodaties.

Begroting 2023: programma sport en accommodaties

Afbeelding 3: Begroting sport en accommodaties gemeente Tubbergen (2023)

Belangrijke toevoeging op de bedragen in de begroting is dat de gemeente Tubbergen, sinds de privatisering, subsidies verstrekt voor beheer en onderhoud aan sportaccommodaties, welke in de begroting worden toegekend aan het onderdeel sportbeleid en activering. In 2023 gaat het hier om ongeveer € 450.000 voor onder andere voetbalverenigingen en klootschietbanen. In het onderdeel sportaccommodaties zijn verder onder andere de kosten voor de Verdegaaalhal en sportcentrum De Vlaskoel opgenomen. Wanneer de subsidies voor beheer en onderhoud aan het onderdeel sportaccommodaties worden toegerekend betreft de investering hier ongeveer 90% van de totale sportbegroting. Daarmee blijft een klein deel over voor sportbeleid en activering, waaronder de ledensubsidies voor verenigingen. Landelijk ligt deze verdeling iets anders en gaat er gemiddeld tussen de 71% en 73% van de beschikbare middelen voor sport naar de accommodaties (in de periode 2017-2021).¹¹

4.3.1 Brede Regeling Combinatiefuncties en Brede SPUK

Binnen de sport- en cultuursector wordt al jarenlang gebruik gemaakt van een Rijksregeling waarmee financieel wordt bijgedragen aan lokale uitvoeringscapaciteit. Tot 2023 was dit de Brede Regeling Combinatiefuncties, welke vanaf 2023 is geïntegreerd in de nieuwe Brede SPUK regeling. De middelen zijn bedoeld om buurtsport- en cultuurcoaches aan te stellen die sporten, bewegen en deelnemen aan cultuur voor iedereen mogelijk maken.

De ministeries van VWS, OCW en SZW stellen middels de regeling geld beschikbaar voor gemeenten om buurtsport- en cultuurcoaches aan te stellen. Het gaat hier om cofinanciering; gemeenten die deelnemen dragen 60% van de kosten bij; zelf en/of via lokale partners.

H5 Klaar voor de start?!

De ambities uit deze nota vragen om een vertaling naar concrete doelen en acties welke worden geprioriteerd en verwerkt in een planning voor de komende jaren. De piketpaaltjes voor een dergelijke uitvoeringsagenda worden met deze nota uitgezet en bieden een afwegingskader. Deze sportnota geeft richting voor de toekomstige uitvoering van activiteiten en interventies op het gebied van sport en be-

wegen, maar gaat nog niet in op welke activiteiten dat zijn, waar deze worden uitgevoerd en met wie dat plaats gaat vinden.

Een uitvoeringsagenda moet leiden tot gerichte inzet van onder andere de buurtsportcoaches en sport- en preventiecoördinator in samenwerking met de vele sportaanbieders, vrijwilligers en andere partners. Samen brengen zij onze inwoners in beweging en werken aan een fit en vitaal Tubbergen!

Na vaststelling van de sportnota kan werk worden gemaakt van de uitvoeringsagenda door de ambities in de nota te vertalen naar subdoelen en concrete acties. Op basis daarvan wordt het ook mogelijk om professionals in de uitvoering, zoals de buurtsportcoaches, aan te stellen en gericht in te zetten om het ingezette beleid te realiseren in de praktijk. Dat vraagt een duidelijke afstemming met het beleid op gebied van gezondheid en cultuur en een nauwe samenwerking met andere professionals die in onze kernen actief zijn. Een vervolg op de sportnota vraagt dan ook om een heroriëntatie op het ondersteuningsnetwerk in de kernen om een goede afstemming en samenwerking te borgen en overlap in werkzaamheden te voorkomen. Wanneer buurtvrouw, dorpsondersteuner, buurtsportcoach, scholen en lokale partners op het gebied van zorg en welzijn samen optrekken kan een vliegwieleffect ontstaan in het werken aan een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving.

H6 Bronnen

1. Maatschappelijke waarde sport & bewegen gemeente Tubbergen. Kenniscentrum sport & bewegen. (2022).
2. <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/de-toekomst-van-sport-in-nederland-tot-2030-trend-scenario-s-sport-toekomstverkenning/>
3. <https://www.twentsegezondheidsverkenning.nl/dashboard/dashboard>
4. <https://www.iph.nl/kennisbank/wat-is-positieve-gezondheid/>
5. <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/naar-een-sportiever-nederland>
6. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-11/Handreiking-armoede-schulden-koepelASD-movisie.pdf>
7. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/31/gala-gezond-en-actief-leven-akkoord>
8. <https://www.sportakkoord.nl/sportakkoord/>
9. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord>
10. <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/investeren-in-sport-en-bewegen-heeft-maatschappelijke-meerwaarde/>
11. <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/zoveel-geld-geven-gemeenten-uit-aan-sport-2017-tot-en-met-2021/>